

atopowe zapalenie skóry w praktyce

pod redakcją
prof. dr. hab. n. med. Romana Nowickiego

Atopowe zapalenie skóry w praktyce

pod redakcją

prof. dr. hab. n. med.

Romana Nowickiego

Cornetis

Wrocław 2013

SPIS TREŚCI

Przedmowa	IX
Wstęp	X
1. DEFINICJA	1
2. EPIDEMIOLOGIA	3
2.1. Częstość występowania AZS	3
2.2. Czynniki wpływające na częstość występowania AZS	5
2.3. Naturalny przebieg choroby	6
3. PATOMECHANIZM AZS	8
3.1. Epigenetyka	8
3.2. Genetyka	11
3.3. Alergia	20
3.3.1. I mechanizm alergiczny	20
3.3.2. Atopia	21
3.3.3. IV mechanizm alergiczny	21
3.4. Chemokiny	25
3.5. Bariera naskórkowa	31
3.6. Rola nadwrażliwości pokarmowej	36
3.6.1. Informacje ogólne	36
3.6.2. Nadwrażliwość pokarmowa a atopowe zapalenie skóry	37
3.6.3. Diagnostyka współistniejącej nadwrażliwości pokarmowej	40
3.6.4. Dieta eliminacyjna w AZS ze współistniejącą nadwrażliwością na pokarmy	42
3.6.5. Leczenie farmakologiczne AZS ze współistniejącą nadwrażliwością pokarmową u dzieci i młodzieży	43
3.7. Alergeny powietrzno pochodne	46
3.7.1. Alergeny roztocza kurzu domowego	47
3.7.2. Alergeny pyłku roślin	48
3.7.3. Alergeny pochodzenia zwierzęcego	50
3.7.4. Alergeny bakteryjne	51
3.7.5. Alergeny grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych	52
3.8. Autoantygeny	54
3.9. Alergia kontaktowa	55

3.10. Superantygeny bakteryjne	58
3.11. Grzyby	59
3.11.1. <i>Candida sp.</i>	60
3.11.2. <i>Malassezia sp.</i>	60
3.12. Neuropeptydy	62
3.12.1. Skóra jako organ neuroendokryny	62
3.12.2. Oś podwzgórzowo-przysadkowo-nadnerczowa (HPA)	62
3.12.3. Analog osi HPA w skórze	63
3.12.4. Inne neuropeptydy w skórze	63
3.12.5. Rola neuropeptydów w patogenezie AZS	64
3.13. Czynniki psychiczne	67
3.13.1. Jakość życia	67
3.13.2. Stygmatyzacja i stres	68
4. ROZPOZNAWANIE AZS	71
4.1. Wywiad	71
4.2. Charakterystyczne objawy kliniczne	73
4.3. Szczególne objawy AZS	74
4.4. Podział kliniczny w zależności od wieku pacjentów	74
5. DIAGNOSTYKA RÓŻNICOWA AZS	77
5.1. Świerzb (<i>scabies</i>)	77
5.2. Łuszczyca (<i>psoriasis</i>)	79
5.3. Alergiczny wyprysk kontaktowy (<i>allergic contact dermatitis – ACD</i>)	80
5.4. Wyprysk kontaktowy z podrażnienia (<i>irritant contact dermatitis – ICD</i>)	81
5.5. Proteinowy wyprysk kontaktowy (<i>protein contact dermatitis – PCD</i>)	82
5.6. Wyprysk pieniążkowy (<i>eczema nummulare</i>)	83
5.7. Neurodermit (<i>lichen simplex chronicus</i>)	84
5.8. Zapalenie łojotokowe (<i>seborrheic dermatitis – SD</i>)	84
5.9. Mięczak zakaźny (<i>molluscum contagiosum</i>)	85
5.10. Rybia łuska (<i>ichthyosis</i>)	86
5.11. Dermatofitoza skóry gładkiej (<i>tinea corporis</i>)	87
5.12. Osutka polekowa (<i>exanthema medicamentosa</i>)	88
5.13. Zapalenie skórno-mięśniowe (<i>dermatomyositis – DM</i>)	89
5.14. Zespół Nethertona	92
5.15. Chłoniaki pierwotnie skórne z komórek T (<i>cutaneous T cell lymphoma – CTCL</i>)	93
5.15.1. Ziarniniak grzybiasty (<i>mycosis fungoides – MF</i>)	93
5.15.2. Zespół Sezary'ego (<i>Sézary syndrome – SS</i>)	96
5.15.3. Diagnostyka CTCL	96
6. DIAGNOSTYKA AZS	100
6.1. Skórne testy punktowe	100
6.2. Testy <i>prick-by-prick</i>	101
6.3. Naskórkowe testy płatkowe	102
6.4. Atopowe testy płatkowe	103

6.5. Skórny ekspozycyjny test pokarmowy	103
6.6. Badanie cIgE oraz asIgE	103
7. LECZENIE AZS	105
7.1. Terapia podstawowa	105
7.1.1. Terapia emolientowa	106
7.1.2. Oczyszczanie skóry/kąpiele	107
7.1.3. Unikanie czynników nasilających przebieg choroby	108
7.2. Miejscowe glikokortykosteroidy	109
7.2.1. Szkody posterooidowe	112
7.3. Miejscowe inhibitory kalcyneuryny	112
7.3.1. Bezpieczeństwo miejscowych inhibitorów kalcyneuryny	114
7.4. Terapia proaktywna	119
7.5. Miejscowe preparaty przeciwdrobnoustrojowe	120
7.6. Leczenie ogólne AZS	121
7.6.1. Leki przeciwhistaminowe	121
7.6.2. Glikokortykosteroidy doustne	121
7.6.3. Leczenie immunosupresyjne	122
7.6.4. Terapia biologiczna	123
7.6.5. Fototerapia	124
7.6.6. Nienasycone kwasy tłuszczowe	124
7.6.7. Psychoterapia	124
7.6.8. Probiotyki	124
7.7. Immunoterapia swoista AZS	126
8. PREWENCJA	129
8.1. Szkoła atopii	129
9. POWIKŁANIA	131
9.1. Wtórne infekcje bakteryjne i wirusowe	132
9.1.1. Wyprysk opryszczkowy (<i>Eruptio varicelliformis Kaposi</i>)	134
9.2. Wtórna alergia na hapteny i alergeny	136
9.3. Astma i alergiczny nieżyt nosa	137
10. ROKOWANIE	139
Podsumowanie	140
Indeks rzeczowy	141